

УДК 338.439

О. Гарматюк, О. Данилишин

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ ПЛОДООВОЧЕВОЇ КОНСЕРВНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

О. Harmatyuk, O. Danylyshyn

MAJOR TRENDS IN DOMESTIC ENTERPRISES PRODUCE CANNING

Розвиток економіки України в сучасних умовах має насамперед спиратися на виробничі системи, які формують основу конкурентоспроможності вітчизняного господарства. Такою системою беззаперечно є виробництво плодово-овочевої консервації. Складність стимулювання і створення якісно нових механізмів регулювання розвитку багатофункціональної виробничої системи плодово-овочевої консервації полягає в необхідності прискореного і складного пошуку адекватної моделі майбутнього виробництва. Визначення проблем і перспектив розвитку плодово-овочевих консервних виробництв є першим етапом розробки дієвої стратегії і механізму їх прогресу і базою економічного зростання. Одна з основних проблем розвитку харчової промисловості сьогодні полягає в тому, що в умовах непрозорості товарного ринку, в умовах дефіциту економічної інформації про діяльність суб'єктів господарювання відсутній надійний інструментарій для характеристики рівня конкурентоспроможності підприємств. Його відсутність не сприяє діловій активності підприємств, збільшенню обсягів збуту продукції для повного забезпечення товарного ринку, адаптації до постійно мінливих умов конкурентної боротьби.

Основними характерними рисами плодово-овочевого консервного виробництва є органічна сукупність взаємопов'язаних організаційних, правових, науково-технічних та виробничих процесів, які направлені на створення специфічної харчової продукції з довгим терміном зберігання для задоволення потреб суспільства та громадян. Діяльність промисловості можна поділити на дві складові задоволення потреб. Перша характеризується тим, що виробляє продукцію негайної потреби. Друга складова діяльності – виробництво продукції “про запас”. Діяльність підприємств плодово-овочевої консервної промисловості України на даному етапі розвитку економіки відповідає вимогам розвитку конкурентного середовища на ринку плодово-овочевої продукції: на ринку не існує заборони та обмежень на будівництво нових підприємств, створення нових видів продукції, обмежень прав суб'єктів господарювання на придбання сировини і реалізацію товарів.

На сьогоднішній день, незважаючи на нестійкий розвиток економічних умов господарювання в країні, плодово-овочеконсервна промисловість вирішує ряд завдань. По-перше, сприяє значному зменшенню втрат сільськогосподарської продукції. По-друге, дає змогу урізноманітнити раціон, при цьому зменшуючи витрати часу і праці на приготування їжі вдома. По-третє, забезпечує населення несезонними продуктами, що збалансовує раціон харчування протягом усього року. По-четверте, поліпшує постачання продовольства до столу споживача в достатніх обсягах і асортименті.

Асортимент виробів плодово-овочеконсервної промисловості досить широкий – промисловість випускає понад 400 найменувань консервів. Випускаються овочеві, фруктові, ягідні консерви, соки, варення, повидло, джеми, харчові концентрати, сушені овочі тощо. У структурі готової продукції провідне місце займає виробництво овочевих консервів, соків виноградних, фруктово-ягідних і томатних, а також фруктових консервів.

Виробництво плодоовочевих консервів безпосередньо пов'язане із забезпеченням сировиною переробних підприємств. Це, в свою чергу, залежить від рівня розвитку сільського господарства, особливо рослинництва, стан якого є досить нестійким на сучасному етапі розвитку економічних відносин в Україні. Тому спад продуктивності у сільськогосподарському виробництві позначився і на ефективності виробництва консервних підприємств. Так, за останні роки зменшилися посівні площі овочів відкритого ґрунту, що значним чином позначилося на забезпеченні плодоовочеконсервних підприємств сировиною. Проте виробництво овочів, плодів та ягід поступово набирає обертів.

Підприємства промисловості більш-менш адаптуються до змін зовнішнього середовища і намагаються нарощувати темпи виробництва та розвиватися. Однак, як і будь-яка промисловість, плодоовочеконсервна, в Україні у цілому має ряд проблем, однією з яких є подорожчання енергоносіїв і не основної сировини, наприклад, рослинного масла. У зв'язку з цим оптові та роздрібні ціни плодоовочевої консервації в Україні зросли. Ще однією, не менш важливою перешкодою щодо ефективного функціонування підприємств досліджуваної промисловості є пристосування до платоспроможного попиту населення через ціни та структуру виробництва. За даними маркетингових досліджень лише 30% населення України можуть дозволити собі споживати продукцію плодоовочевої консервної промисловості середньої та високої цінової категорії. Саме тому необхідно узгоджувати обсяги виробництва продукції із забезпеченістю сировинними ресурсами і задоволенням споживачів на перспективу.

Визначальним фактором впливу на ефективність та результативність функціонування плодоовочевих підприємств України є сезонність виробництва, за 5 місяців, з червня по жовтень, виробляється до 70% річного обсягу виробництва. Проте, існують важелі, які здійснюють безпосередній вплив на покращення позицій вітчизняної плодоовочеконсервної промисловості та сприяють вирішенню ряду проблем пов'язаних із досліджуваною промисловістю. Насамперед, це удосконалення фінансово-кредитної політики за рахунок розширення видів кредитування, зокрема на міжсезонні витрати; збереження за українськими виробниками ринків збуту за межами країни за рахунок створення за кордоном у країнах-імпортерах постійно діючих представництв у промисловості; створення агропромислових та агропромислово-фінансових формувань (асоціацій, систем, корпорацій тощо) у складі виробників сировини, переробних підприємств, фінансово-кредитних, заготівельно-збутових, науково-виробничих, консалтингових структур тощо; продовження реструктуризації власності підприємств, що сприятиме консолідації капіталу; впровадження нових технологій, модернізації технологічних ліній; оновлення та розширення асортименту плодоовочевих консервів.

На сьогоднішній день розвиток підприємств переробки даної промисловості залежить від багатьох, як внутрішніх, так і зовнішніх чинників: високої конкуренції, зростання попиту, коливання цін на продукцію, кліматичних умов, характеристик товарів та потенціалу самого підприємства.

Половина ринку плодово-овочевої консервації України розподілена між декількома великими виробниками, котрі мають можливість переробляти власну сировину та вести агресивну маркетингову політику. Значна частка ринку належить компаніям, які представлені такими торгівельними марками, як: "Верес", "Чумак", "Златодар", "Торчин продукт", "Ніжин", "Руна". Інтеграція між підприємствами і створення сировинних зон; впровадження нових технологій і техніки у виробничому процесі; проведення рекламної компанії і популяризація торгівельних марок; утримання цін на доступному для споживача рівні – це основні шляхи підвищення конкурентоспроможності підприємств плодоовочеконсервної промисловості.